ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 13

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ

ՈՒՐԲԱԹ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ 1843

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Այս օրագրութեան ով որ կը բաղձայ կանոնաւոր ... Արշալոյս Արարատեանց ընկերութեան Տնօրէնը ... տարեկան գինը 125 ղուրուշ ... Իզմիր ... Պոլիս ... Կարին ... Ալեքսանդրիա ... Տփխիս ... բաժանորդ։ [illegible]

Հնդկաստան ... Կալկաթա ... Մադրաս ... Պարսկաստան ... Թաւրիզ ... Պաղտատ ... Նոր Ջուղա ... Երուսաղէմ ... բաժանորդ։ [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՔ

Իզմիր, 20 Օգոստոս։

Անցած շաբաթ Պուրնապաշու գեղին քովերը այգիի պահապան Հայ երիտասարդի մը իրիկուան դէմ ինչ ատեն իր գիւղը դառնալու էր՝ յոյն կրօնաւորին մէկը այգիին մէջ կեցեր կը մնայ և խաղող գողնալ կուզէ․ նոյն ժամուն կը յարձակի պահապանը, և ձայն կու տայ որ չըլլայ թէ բռնէն զինքը․ յոյնը չլսելով անոր՝ և բռնութեամբ ուզածը կուզէ փրցնել․ իսկ Հայը դէմ կենալով՝ դուրս կը վռնտէ զանի․ կրօնաւորը կը հասնի՝ յանկարծ իր քաջութիւնը Հային տեսար երեսներին բաղդատելով՝ և անոր ալ հնազանդելուն համար։ Աւասիկ գիշերը ժամը երկուքին կրօնաւորի երկաթեայ կտորի մը զօրութեամբ կը դառնայ նոյն տեղը և Հայը բանի մէջ գտնալով, անկողնին մէջ ինչպէս պառկեր էր անզգոյշ կարմիրնայ պահապանը, բայց Հային պզտիկ զաւակը յոյնին ձեռքը արգիլելով, քանի մը հարուածք ձեռքերուն և երեսին Հայուն թէ տուած էր, Հայը վիրաւորուած կիյնայ իր խշտեակին վրայ, և մեծ կարիքաւորութեամբ տանը կանչեց այն աղջկան մայրը, և ձեռքերը եռեր կապելով՝ նոյն ժամուն ուղղակի դէպի կառավարչին կը տանի և կը յանձնէ։

Անցեալ 15ին, Արգոսի աւատառած խղճալի գիւղացիներէ պատահեցաւ քաղաքիս նաւահանգստին մէջ՝ փերեզակ բերած նաւակը երկու թէ չորս ամսէն նաւաստիներով աղուորէն (առագաստ) ալ ընտանեօք Իզմիր հասած 32 ամսէն ճանապարհորդներով․ որոնք այն պատերազմին բնակիչներն էին․ ինչ ատեն նաւաստիները կը տեսնան որ ծովը երթալով կը սաստկանայ և հովը աւելնալու վրայ է, կազմակերպել ճանապարհորդ ընկերակիցներուն՝ թէ նաւակին բեռը և իրենց ալ ծանրութիւնները ծովը ձգեն, որ աւելի փոքրիկ վտանգէն ազատիլ ըլլան․ բայց իւրաքանչիւր նաւաստիները կը նային որ ճանապարհորդները չեն ուզեր ամենեւին տուած գինելու իրենց ապրանքին, կը պարտաւորին իրենք կատարելու այն գործը․ և կիլիոգրէնին անոնց վտանգի մէջ ըլլալը․ և կրկնակի բերնէն հանդարտ նստելու, բայց դժբաղդ ճանապարհորդները փոխանակ մտիկ ընելու նաւաստիներուն խօսքին՝ և անոնց օգնելու տեղ զինւորագրութիւն կընեն, և անզգուշաբար մէկ քանին առջեւ երթալով՝ խեղդի նաւակը կը դառնայ, և մէջի եղողները ամէնքն ալ ծովը կը թափուին։ Օտարազգի արքունի նաւէն տեսնալով նաւակին ընկղմիլը՝ շուտով զօրութեամբ արժանաւոր մարդասիրութեամբ կը հանէին նաւակներով օգնութիւն ընելու անոնց, բայց Հայերէ կրցան ազատել, և մնացեալ քանին խեղդուեցան․ որոնց մէջէն հինգ գիւղացի մէկը միայն քաղաքիս հիւանդանոցին քովի ծովեզերքը գտնուեցաւ․ դժբաղդներուն այս անզգուշութիւնը և նաւակին մէջ հանդարտ չըլլալը իրենց ալ նաւաստիներուն մահուանը պատճառ եղաւ։

— Նոյն օրը քանի մը որսորդներ քաղաքիս ձիթենաստանին պտտելու ատենին մէկ մարդու մը գտան, որ կերեւար թէ քարի զարնուածքով մեռած էր և գլուխն ալ կոխկռտուած, այս մարդասպանութիւնը քանի մը օր առաջ գործուած ըլլալ պէտք է, վասն զի մեռածին մարմնոյն արդէն ապականելու վրայ էր՝ կը հաստատեն թէ այս սպանիչին որ Ձմեռի առեւտրական կիներ՝ և այս կողմերը քիչմը երկիր ունէր, (ջէրմէնները) ազատելու թշնամութեան համար։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

14 Օգոստոս։

Միւսիւ և Լեհթոնովի Ռուսիոյ կառավարութեան նախկին գործակալները անոնց 7ին մեկնեցան ինչ Պեկերպանէն Վիենա երթալու համար՝ Լէնկէա որ առաջին որոշուեր էր․ որուն հաստատութեան լուրն ալ այս անգամ Ի․ Պուլր առաւ․ անոր համար Ալեքսանդր Լոքուսէսի իշխանին արշաւանին հաստատութեան հրովարտակը շուտով Պեկերպան պիտի ղրկուի։

— Հիւպատոսի Ի․ Պուլր տառերով կարգի խորհուրդը եղաւ որ հինգ ժամէն աւելի անցեր․ կրնանք թէ զօրքերուն բարեկարգութեան և հրահանգած քաղաքային խնդիրներուն քննութիւնը վրայ խօսեցան։

— Կառավարութեան բարձր պաշտօնատարներուն փոփոխութիւնը վրայ՝ որ քանի մը ատենէ կը խօսուէր, կատարուեցաւ զորօրէ-ցու։

— Չորեքշաբթի Ն․ Միհրդատ մեծ հանդէսով մը եկաւ օտար մէջ քաղաք քաղաքի թէքէին վրայ ակնկալեալ պատուիրուած յաջողութեան ներկայ ըլլալու համար, որ ամէն տարի նոյն օրը կը կատարուի։ Այս կրօնի պարկեշտութեան Ն․ Միհրդատ․ հետն էին պալատի մեծ մարաջախտ Միր փաշան, բարձր աստիճանաւորներ և զինւոր պաշտօնատարները։

— Օգոստոս 11 թուով Ալեքսանդրիայէն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Սուրբ Էջմիածնի պատմութեան վրայ, Պարսից պատերազմի մէջ 1131 Ռուսաց զօրքերուն նահատակութեան պատուոյն համար կանգնած արձանին հիմնարկութեան հանդէսին նկարագրութիւնը։

Երևանեան նահանգին մէկ․ Պետրոս Ս․ Ռուդոլֆ Կոնւեցեանց։

1827 թուին և օգոստոսի 17ին, ինչ ատեն Ռուսաց զօրքերուն մեծ բանակը Երևանի քաղաքին մօտ կողմը Աշտարակ բռնած տեղը կը գտնուէր, Պարսից թագաւորութեան ժառանգ Աբբաս Միրզան լսելով՝ որ Սուրբ Էջմիածնի ամրոցին մէջը հինգ հարիւրէն աւելի զօրք կային, և անոնց շատերն ալ տկարահար հիւանդութեան նուաղեալ, պատեհ ժամանակ համարելով, գործադրելի պէտ յարձակում անոնց վրայ կը յարձակի ութեւտասն հազար հետեւակ և երկոտասան հազար ալ հեծեալ զօրքով, և երկու օր անդադար մարտ դնելով սուրբ Էջմիածնի մէջ եղած քաջերուն հետ, չի կրցաւ բանմը ընելու։ Բայց ամրոցապահ նեղեալ զօրքերը, իրենց տկարութիւնը և ժամանակին վտանգը տեսնելով, որ բերդապահաց կուսակալ Հայաստանեաց Աթոռոյն մեծագահ և երկրին շինութիւնը հաւատալու, գաղտնի մարդ ղրկեցին յիշեալ զօրաց սպարապետին, որ իրենց վտանգը իմանայ։ Իսկ Պետրոսեան Կոմսավիլ Էֆթանաս Իւանիչ, նոյնպէս և իր զօրքերն ալ առ հասարակ վառուած, բանակէն երկու հազար զօրք հատուածելով, ամենայն ստորոգին եղանակի մէջ գիշերը ճամբայ շուտով քալելով, կուգան կը հասնին սուրբ Էջմիածնի հիւսիսային կողման պարիսպներէն դուրսի։ Այս անակնկալ օգնութիւնը տեսնելով Պարսից Աբբաս Միրզան անմիջապէս կռիւէն անոնց վրայ, որ անոնք ալ գնդակներին թող տալով, ջուր խմելու իջեր էին։ Այն տեղ մարտին ուժգին եղաւ և Հայաստան ամէն կողմը հեռու պահեցան․ Եւ Ռուսաց զօրքերէն 1131 հոգի ինկան, բայց Պարսից բնութեամբ զօրքերէն հինգ հազարի չափ երկիր կործանելով, մնացածները հալածեցին, և այսպէս սուրբ Էջմիածինը ազատեցին և անոր փառքը վերադարձուցին իրենց արժանիքով։

Ասոր համար սուրբ Աթոռը և Հայոց ազգը՝ այս երախտաւոր փախուրէն, ինչպէս 1131 քաջ նահատակաց յիշատակութեան արժանի արձան մը կանգնել ուզելով, և այս գործոյն համար կայսերական Միհրդատ թեան բարեխնամ հաճութիւնը ընդունելէն ետքը, մեկնած ընէնի պատրաստեցան մէկ երկու Ն․ Մ․ Բ․ Հայոց Նախագահին․ այսինքն Երեւանայ տպագրութեան Խաչատուր Տէր Ղազարեան Կաթողիկոս․ և սրբազան Տէր Յովհաննէս Կաթողիկոսի և Եղիա Արքեպիսկոպոս և անոնց հետ Լեհիկեանց համայնքին ուխտաւոր ներսէն․ զորոնք ալ պատրաստական մարմնի ամբողջ և ընտրուած պատուիրակ ալ ամէն կողմէ թեւորդ ընդունելով՝ փողերով և թմբուկներով։ Այն տեղ երբորդական զանգակաց հնչմունքն, զօրախմբերու երգերը աւագ ստեղծին Հոգւոյն մեծ պատրաստուած, և անոր ձեռամբ սրբեցաւ Ամենայն Հայոց Յովհաննէս Արքեպիսկոպոս կանգնած հանդէսը բանաւ եր գիւղին վրայ․ և գրելով անոր պատմական ծեսութիւնը կը կարդացուէր։ Բայց Յովհաննէս սրբազան Կաթողիկոսը, նախքան նկարելու հանդէսին վրայ հետ, հետ 9 Ապրիլիտեր, 33

նամակները կը ծանուցանեն թէ այս քաղաքիս մէջ և շրջակայ տեղուանքը կատարեալ խաղաղութիւնը կը տիրէ ։ Այս տեղս արդէն 30,000 հոգի զօրք կան և ամեն օր Կայսերութեան զանազան վիճակներէն նորէն կուգան ։ Մէկ գունդ զօրք պիտի զրկուի կըսեն Մոնասթր Մ. Վ. սեմ Խօճէր փաշայի հրամանատարութեամբը ։

ԵԳԻՊՏՈՍ

Եգիպտոսի քաղաքական գործերը շարունակ անշարժութեան մէջ է . բայց Նեղոս գետը յանկարծակի առատօրէն կարգէ անելով ուռուցաւ, և քիչ ժամանակ հասարակութեան մէջ մեծ երկիւղը ձգեց . կասկած տալով՝ չըլլայ թէ այս յորդութիւնը աղէտալի հետևանքներ ունենայ . վասն զի 24 ժամու միջոցին մէջ 3 կանգունէն աւելի բարձրացաւ, որ քանիմի օր առաջ 13 կանգուն էր բարձրութիւնը, այսօր 21է . թէպէտ երջանկաբար քիչմը նուազեցաւ սաստիկ շարունակելը . բայց և վտանգէ ալ բոլորովին ազատ չէ . հիւանդութեան և գիւղականներուն երկիւղը քիչմը հանդարտեցաւ ։ Միւսիւրները, զօրքերը, ֆելլահները, ամեն մարդ գիշերն պէտք 'ի փոսերի մէջ եղած տեղերը և զգուշութեան միջոցները գործքի դրբեն, որ սաստիկ աղէտքը պատահելու բլլայ նէ, անոր հետևանքները կը պակսեցնեն ։ Ըստ այժմ եգիպտացիներին հունձը որ ֆելլահներուն գրլխաւոր սնունդն է շատ վնասելու է այս տարի ։

Մ. Վ. սեմ. Խոյրոհիմ փաշան Գահիրէ հասաւ . ուր տեղ քիչմը ժամանակ կենալու է, և միաք ունի գիւղերը երթալու ։ Ամեն գլխաւոր պաշտօնատարները որ Աղէքսանդրիա հաւքուած էին՝ արդէն Գահիրէ գնացին . Մ. Ա. Մէհէմմէտ Ալի փաշան միայն մնաց իրեն ծառայակից պաշտօնեաներովը, ասոնք ալ ծովը մտնելը կատարելէն ետքը՝ Գահիրէ դառնալու են իրենց Գաղղիացոց ուսումը շարունակելու համար ։

Այսինքն անուն շոգենաւը երեկ չէ միւս օր մեկնեցաւ Թրիեստ երթալու համար 400 հազար ռուբլի արժողութեամբ փոխանակագիր հետը տանելով . որոնք փաշային Մետաղատի-

պետրոս Լէմիրա Նասուրֆեանին կը զրկէ . Գ. Գալֆաճեան քաշած փոխանակագիրներուն արժողութեանցը փոխարէն Բ. Դրան իր տալու հարկին հաշուին համար ։

Երջանկաբար քանիմի օր է այստեղ եկը մահտարաժամէն ։

ՆՈՐԻՆ ԴԵՊԵՐԱՆՔ

Այս քաղաքիս դպրատան հիմնաւորութեանը վրայօք եղած անցքէն, և անոր հիմնական օրինաւոր բարեկարգութեամբ առաջ երթալուն պատճառութեամբը, կը յուսանք որ Եգիպտոս ուսումնասէր ազգայնոց բնական ուրախութիւն կը պատճառէ ։

Չինեալ քաղաքս մեր Եգիպտոս ալ 500 տունէն աւելի կը պարունակէ . որոնց մինչև մեր տարիներս ամենէն գրքատունը յուղենայէն 'ի դուռ, իրենց աղայոց կարգալ գրել սորվեցնել տալու ալ հոգ չունէին . և մեծերն որել գիտցողներ անգամ՝ շատ քիչ կը գտնուէր ։ Բայց քանիմի տարիէ 'ի վեր քաղաքիս երևելիները իրենց Նախնեացոյն նորոգութեանը վրայօք մեծ հոգ ունենալով, բնական նիւթ և տեղի ալ պատրաստած էին . և հիմ առեն միաբան մեծ խորհուրդմը կը ժողովուին նոյն Ըստուածահաճոյ գործոյն շինութեան մասին, անշուշտ Հոգւոյն սրբոյ խնամօք ընկերակցութեանը արժանի ըլլալով, առանց ընդդիմութեան և սիրով կը համաձայնին ամեներն ալ նոյն պատրաստի առուծներով և նուիրով օրինաւոր դպրատանը շինելու, Եկեղեցւոյն շինութիւնը ուրիշ ժամանակի ձգելով . արդարև գովելի ընտրողութիւն ։ Եւ շուտով մեծ ջանքով դպրատան շինութիւնը կատարելէն ետքը, նորին ժողովրդին ալ կրնեն . և երևելիներէն 20ի չափ, որք հազար և որք երկու հազար դահեկան տալով՝ բնական տակ կը ժողովեն . և նոյն գումարը քանիմի հաւատարիմ անձանց շահու կուտան, որ այն շահով վարժապետաց ռոճիկներ և անրնական տղայոց դպրատան վերաբերեալ ծախքը հոգացուի ։

Երևելիներուն այսօրինակ ազգասիրական եռանդը, քաղաքին հասարակութեան ալ ե-

ռանդը շարժելու առիթ եղաւ . որոնք բարի նախանձովմը վառուելով, ամենքն ալ յօժարակամ բատ յափու հաղորդակից եղան իրենց տալովը թէ շինութեան և թէ հետագայ ծախուց հարկաւորութեանը համար ։ Իսկ այսպէս շատ վարժապետ կը կարգեն . քերականութեան ձայնաւորի հասարակ ընթերցման դիր և թուաբանութեան . և ներկայ տարւոյս հարցաքննութեան, բնական պատուն ալ տեսնալով, որէ օր իրենց բարեկարգութեան ջանքն ալ աւելցընելու վրայ են ։

Քաղաքիս մէկ ժամ հեռի Թեանկորա անուանով գեղին մէջ ալ 400 տունէն աւելի մեր Ազգէն կը գտնուին . և առ հասարակ ջուհակ են . և հիմայ ալ այս արհեստը չէ գործածուելուն, մեծ խղճութեան մէջ են . այս պատճառաւ՝ շատերը իրենց ընակութիւնը և ընտանիքը երկուք վրայ ձգելով՝ օտար երկիրներ գացեր են ապրուստի հոգալու ։ Անցեալ տարի Շէյլին Դեղահիւստու բարեսիրտ երևելիները, իրենց գիտնական վարժապետ Աբրահամեան պարոն Գրիգոր Թաւմիզարա կը զրկեն, որ այն տեղի տղաքներն ալ այս հարկաւոր գործքէն յետ չի մնան . և իրենց վարժապետ անոր աշակերտներէն այժմուսաղ Մարգարեան Գ. Եղաւքեանը կը կարգեն ։

Ըստ այսօրինակ ամենագովելի եռանդովը շարժելով յիշեալ քաղաքիս երևելիները կրնանք ըսել որ շատ քաղաքներու բարի օրինակ կըլլան ։ Եւ կրնանք թէ դպրատան չունեցող քաղաքներն ալ այս նախանձելի օրինակին հետևելին, որ Ազգիս պայծառութեան մի միայն առիթն է ։

ՀՈՒՆՁ

31 Յուլիս ։

Քաղաքիս քանիմի հրեայ և քրիստոնեայ վաճառականները որ Անգլիա ցեղի պրապներաւ քովը գացեր էին Տամաշէն Պաղտատ պալու վերջին կարաւանէն կողոպտուած ապրանքները փողիներով գնոյ առնելու համար, բռնուեցան և Ս. աղէպ փաշային հրամանովը ստոտկարկեռ դրամուեցան ։

Խալէպի բնակիչները իրենց կառավարչէն դո...

վարդապետ, 10 քահանայ, 8 սարկաւագ և 34 դպիր, խաչանիշ դրօշով, և առաջէն գացած բարձրացընելով և երկու սուրհանդակով ձամբայ ելան ։ Զինուորած պատանիները երկու կողմէն կարգաւ բայոր դունդին առջևէն կերթային, ետքը դրօշակիր հեծեալ վարդապետները . անոնց ետևէն ծերունազարդ Հայրապետին կառքը, և երկու սպասաւորի ռահեխներ սպասելով զարդարուած . ըսին Յովհաննէս Հայրապետը՝ իր խորհրդական Եպիսկոպոսներով, և պատարագաւորներովը 'ի վերջոյ հետևեալ վարդապետներ և աշխարհականաց շատ բազմութիւն ։

Բայց առաւօտ գործոյն ծննդութեանը կրատեալ գիւ պատմել և Սրբազան Յովհաննէս Հայրապետին ցանկալի խոնարհութիւնը, որ նոյն Հայրապետական մեծ վայելչութեանը մէջ, սովորական Եպիսկոպոսի մը պէս ծերունի Հայրապետին կառաջը հետևէն կերթար ։ Այս օրինակ շքեղութեամբ սուրբ Հռիփսիմէի վանքէն անցնելով, հեռաստէն այնտեղ ուրախութեան կողմէն հասաք այն քաղաքըուն հետև մինչ . ուր Նոյեան Պայծառափայլութիւն Սիրուց Բարսեղ Յովսէփեան Պէտապ գեանց Հայոց նահանգին կառավարութեան իշխանը, և Կնիազ Սով-

...եւ Օպարեան Եպիսկոպոսացն Արղութեանց ղօրապետը, որ առաջէն քանի հեծեալ Ռուս Արսաֆետարներով, և քառասուն Հայ և Տաճիկ ապետներով, երևելեաց և աներևելեաց բազմութիւնով նոյն տեղը եկեր էին, Հրաշափառ Հայրապետներուն առաջը ելան՝ և անոնցմէ օրհնուեցան ։ Այն աեղն էր որ առանց և Կարբի գաւառին կառավարիչը 80 հեծելով և 'ի կողմանց կողմանց ոչ սակաւ մարդիկ ։ Նոյն տեղի առուակին եզերքը, սուրբ Էջմիածին գործակալ սրբազան Վարդան Եպիսկոպոսը երկու վրան կանգնած էր, մէկը երկու Հրաշափառ Հայրապետաց, մէկը եկեղեցական խումբին, և միւսն ալ Պայծառափայլութեանց համար . երկու աթոռ ալ սրբազան հիմնադիրին քովը դրուած էին ։

Ծերունի Հայրապետը կառքէն իջաւ, և միայն եմիփորոնմը կուրծքին վրայ առած, բազմեցաւ աթոռին մէկուն վրայ ։ Բայց Տէր Յովհաննէս Կաթողիկոսը իրենց վրանը մտաւ, և իր Հայրապետական զգեստը ամեն կատարելութեամբ հագաւ . նոյնպէս միւս վրանին մէջն ալ, շատ Եպիսկոպոսք ուխտը սարկաւագ և ամեն եկեղեցականներն, իրենց պաշտամանը համեմատ զարդարուեցան ։

Ասոր պայծառ կը փայլէր սուրբ Էջմիածնի աւագ ... Արգեա Կեսարացի Բ. սրբազան Բարսեղ Արք Եպիսկոպոսն հայրենասէր հոգւոյն եռանդը, որ շարժեց զինքն Էջմիածնի պաշտօնեայ չըլլայն ամեն հաւատացեալ նորան հանդէպ ... (որ անոնցմէ շատերը դեռ միաբանները ...) ... կոչականին նախահայրերուն ... համար Եւրոպ Ախալցխայ ... ամեն մէկ վրաններէն և ... Հրաշափառ ալ նստաւ իր Էջմիածնի Հայրապետին ձախ կողմը . և այն գեհ ... պատրաստած շատ Եպիսկոպոսներն ալ հիմնադիրին ... անկեանը վրայ կանգնեցան . հոգեորականներ ալ պար առնելով հիմնարկութեան հանդէսը կատարեցին ։

Եւրոպ Ազգեա Կարբեցի Յովսէփ Եպիսկոպոսի անկեանը դրուելու շատ քարերը մէկ մէկ Հրաշափառ Հայրապետին, և օրհնելէն ետև, տալու ... գետեղեց անկիւններուն մէջ ։ Ամենէն վերջը քարեղէն արկղը բերին՝ որուն մէջն էր և կատարեալ ... հաստատութեան տախտակը, այսօրինակ գիր ունենալով վրան ։

"Հիմնեցաւ սրբանս արդեամբք սրբոյ Էջմիածնի ... յամին 1833, Մայիսի 9. 'ի Կայսերութեան Ն...

ցոլացով, որուն պատճառները մեզի անծանօթ են, անոր դէմ ապստամբեցան, և անմիջապէս այս տեղ զօրքեր ղրկուեցան։ Նոյնը մարդ այս խռովութեանց գլխաւոր գրգռիչ պէս բռնուեցան և Ուրհայի բանտը տարին՝ ուր տեղ արգելուած մնալու են մինչև որ անոնց վրայ ըլլալու դատը որոշուի։

Ընթէպի մէջ ալ ժողովուրդին պզտիկ մասը քիչիկ ապստամբութիւն ցուցուցեր են, բայց շուտով առջևը առնուեր է։

ԱՐՏԱՔԻՆ՝ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂՂԻԱ

Լիոն 19 յուլիս։ Երկու Ամերիկացի երկու տղաքները որոնք Պարոն Շ...ին աթոռին նախանձաւորներն են, երկու օր առաջ փախչելէն գալով, ուր տեղ մէկ ամիս կեցեր էին, մեր քաղաքը հասան. և այսօր առաւօտուն Մարսիլիա երթալու համար մեկնեցան։ Այս արքայազունները Գաղղիացի Ֆերրիէ զօրավարին հետ ընկերացեալ էին, Մարսիլիայէն ալ Պաղտատ երթալու են։ Կը կարծեն թէ առանց Գաղղիոյ բռած ճանապարհորդութիւնը Օսմանեան և Պարսկական վէճին համար է։

ԱՆԳԼԻԱ

Կառավարութիւնը որոշեց որ 32 միլիոն ֆրանք դրամէն հատուցուի այն ափիոնի վաճառականներուն կորած միանալուն համար, որոնց ապրանքները 1839ին Չինացիք առեցին։

— Իրլանտայի մէջ ամենեւին ներգործական շարժողութիւնը չկայ։ Երկու նոր ժողովք բացեր են մէկը Փիլատելփիա և մէկալը Չիքակոյին։ Օրէնքը շարունակ կը գրգռէ երկիրը բայց խաղաղական ճամբով, և ընկերութեան անդամներէն քանիները խոստովանեցան անդամներու անունները սրբել տալու, Իլէրի մէջ կառավարութեան հրամանին դէմ դնելու համար։

— Աներեւոյթներուն բռած անձնական գործերը օրէ օր աւելի կը մեծնան. այս վերջին օրերս երկու փախուստ կորուսեցին և հանրապետ բանտարկողներ աւելիկայեաներուն ձեռքին մէջ ըլլալով, գիշերը հանդերձ Պ. Թեումաս անունով մէկուն տունը շրջապատեր են. այս դիմադրութեամբ նշան տուին օգնութիւն փափկելու և քանի մը հրացաններ նետեցին. բայց մէկ ժամու մէջ բանը չի կրնալով ընել յետ քաշուեցան։ Հետևեալ օրը դըրան վրայ փակած առանց գրուած նամակը գտան. «Դու միաբանութիւններուդ մէկը մեռաւ, բայց քու կըտորդ և քու աղջիկներուդ ու այնքան շատ չի խօսիր Աներեւոյթներուն վրայօք. բայց քու աղագ ըսկըսնելեալ է։ Երկրորդ գիշեր դարձեալ գտան թէ "Աներեւոյթները իրենց ազատութիւնէն անոր ըլլալ կուզեն ծննդոց դրկին 24 գլուխ 60 համարի գրուածք միայնութիւն բերելով։ Կ'ըսեն թէ քանի մը այսպիսի աղանդաւոր գործակալներ կը յորդորեն ասոնց։

ՀԵԼՎԵՏԻԱ

Բեռն 8 օգոստոս։ Երեք պաշտպան ուխտութեանց գործակալները իրենց Տէրութիւնէն ստացած պատուէրները Գաղղիական միջին չափեանալով եկան, և երէկ առաւօտուն Էնգլիզական ատրհանդիանին ալ անոր կատարումը բերաւ։ Կ'երեւայ ծանուցեր են Տէրութեանց գործերը, բայց խեղդուեցաւ. թէ Լոնտոնի խորհուրդը որոշեր է այս երկրին գործերուն մէջ ըլլալու միջնորդութիւնը և նոր արձանագրութեան համաձայնութիւնները որ նոյն ժողովքարանին մէջ պատրաստեր աստրագրուելու և Հերլեմացւոց առաջին պաշտօնատարին ալ պէտք եղաւ։

Երկու օր առաջ երեք գործակալները խորհուրդ մը ըրին՝ Ս. Ամէտէօ. Հետ. բայց անոր վախճանը դեռ չի գիտցուեցաւ. կ'ըսեն թէ Պ. Ըմբալթորի իրեն եղած հրամանները Պ. Բիզոնին ծանոյց. և երեք գործակալներուն մէջ միայն այս է որ վերջին անգամ՝ քանի մը խրատներ տուաւ կառավարութեան։

Հասարակութեան մէջ գաղտնի լուրեր կը շրջի Եւրոպայի քաղաքականութեանց պետութիւններու և Տէրութեանց միջնորդութեան ձևերուն վրայ. Ոմանք կը կարծեն թէ Լոնտոնի խորհուրդը միջամտէ Հելվետիական կառավարութիւնը պիտի որոշէ և այնին յանձնելու է, թէ ինքն իրեն ներքին գործերը կարգի դնէ և իր օրինաւորութիւնները կատարէ. և ոմանք կը հաստատեն երկրին ամենէն խելացի մարդերուն կարծիքին վրայ, թէ նոյն խորհուրդը միայն մէկ նոր օրինագրութիւնը կարգադրելու որուն համեմատ ասկէ ետքը Զուիցերիային կառավարուելու է։ Սակայն այս ամէն լուրերը հաստատութեան պէտք ունին. սակայն հասարակապէս մեծ անհամբերութեամբ կըսպասեն առջի 10ին գալու ատրհանդակին՝ որմէն կը յուսացուի թէ աւելի ճշմարիտ իմացուելու է Զուիցերիոյ աղէկն դրուելն ըլլալու բարեկարգութիւնները։

Կառավարութիւնը երկրագործութեան օգնելու նախանձաւորութիւնը ցոյց չի տար։ Շըւարեցնէր Գաղղիացիները շատ նշանակելու ձանձրացած Լեհաստանի արդիւնաւորութեան հին համբաւին հըրապուրուելով, որ այս նորի նշանակը գրեթէ անկարելի է բազմաթիւ ձախիններուն (աւազակ) պատճառաւ, որ օգը ապականելով բնակչաց ալ մեռցընելու, աւելցէն որ մէկ ընդարձակ երկիրը ամէն իրենց քանի տարուան համար տարեկան 1,500 ֆրանք տուրք հատուցանելու պայմանով։ Այս անգործ երկիրները սկսեր մշակելու, և ձախինները չորցնելու էին, երկիրը քաջառողջ ընելու էին և անոր արդիւնաւորութեանը ձեռնտու ըլլալու էին։ Այս բաներս շատ օգտակար կըլլար. բայց որովհետև այս ազատութիւնը ընողները Գաղղիացի չէին, անոր համար կառավարութիւնը չկրցաւ. սակայն առանց խնդրելէն առաջ գալու ալ հետևանքները արգելելու համար, կառավարութիւնը հրամանք հանեց, որով յանձնառու կըլլայ ինքը կատարելու, որ Գաղղիական ընկերութիւնը առաջարկեց։ Այս մէկ պատճառանքն է. վասն զի ամէն մարդ գիտէ թէ հիմակուան էկամուտներուն միջոցը այն ատրիճան ծախք ընելու կարողութեան մէջ չէ։

ՔԱՂԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գաղղիացւոց օրագրին մէջ Տփխիսէն մայիս 20 թուով գրուած նամակին թարգմանութիւնը, որ Պարսկաստանի հիմակուան վիճակին վրայ հետաքրքրութիւնները կուտայ։

Ասիական յայս կողմ և յայն կողմ նշանաւոր կառավարիչ Պ. Լէյարհարտի ալ Պարսկաստանի մէջ ունեցած պաշտօնը կատարելով, յետ դարձաւ. Թաւրիզէն ընկերացող պաշտօնատարներուն պատմութեանը նայելով, Պարսկի և Թէհրանի մէջ տեղ եղած երկիրը որ առաջները ծաղկեալ էր, հիմայ գրեթէ անապատ է, ուր տեղ ճանապարհորդները ամենևին ապահովութիւն չեն գտնար օգին փոխադրութիւնէն պաշտպանուելու. և առաջին հարկաւորութեան բաները անգամ բնակիչները կը մերժեն տալու, որ իրենք ալ ամենածայրագոյն աղքատութեան մէջ ինկած են։ Բազմաթիւ գեղեր աւերակ դարձեր են։ Արտերուն և պարտէզներուն մշակութիւնը թող տուեր են։ Գեղացիները՝ երկրին

ասց Առաջին Նիկողայոսի, 'ի Հայրապետութեան Հայոց Տեառն Եփրեմայ Հրաժարելոյ, և Յովհաննու Կարբեցւոյ, և յիշխանութեան կառավարութեան նահանգիս Հայոց Երևան Նախիջևանի Յովսեփեան Պէհպուդեանց, 'ի յիշատակ Օրհնելւոյ և Օրհնեալ Աստուծոյ թուով 1131 անկեալց տառ յամին 1827 յոկտեմբերի 17, 'ի պատերազմին ընդ Պարսից վասն պաշտպանութեան սրբոյ Էջմիածնի", որուն մէջը ասկէ և արծաթէ նորանշան դրամներ դնելով, կրով և շաղախով ամրացուցին. այս գործողութիւնը լմնցուն, ամէն բազմութիւնը ծունդ իրեն Հայրապետին հեռանալով, մեծաձայն գոչեցին՝ Կեցցէ Կայսրն. և աջա հրացաններ արձակեցան, և աշնողրյն փողերն ալ հնչեցին. ասկէ ետքը, զինուորուած շարս Լուսնակոսներէն Բալեա Միքայէլ Մալմիթեան նորընծայ Եպիսկոպոսը՝ հայրենասիրութեան և երախտագիտութեան վրայ գեղեցիկ ներբողը ըսելով, կատարեցին և այն նահատակաց հոգւոց համար պաշտամանը կարգը. երգերով և մեծազոյն ևս հանդիսիւ և մաղթերներով, դարձան և մտեցին սուրբ Էջմիածնի Հայրապետական պալատին մէջ՝ երեք հարիւր հոգիի չափ։

Բայց ես՝ որ անդամին Արգիս աստուածներեանցը ծառայով ըլլալ կը սիրեմ, քան արտաքին փայլուցութեանցը, չեմ մոռնար մէջէն այս տեղ իմ երկրպագուս հայրասիրութիւնը։ Վասն զի ծերունի Հայրապետը, կարգին դրդուելէն և արիստական սորէն ինչ ասանն յոգնելով չէր կրնար կարքին մէջ նստելու, տեղ աթոռին առաջը ասսի և անսի լծակներ դնելով, և անոր վրայ իբրև 'ի պատգարակի նոյն պատկառելի ծերութիւնը բարձրացընելով, իրենց թեւերնուն վրայ բարձած, հանդարտութեամբ սուրբ Էջմիածնին բերին առաջ պատանիները, երեք մղոնի չափ ճանապարհու։ Երգարեւ յոժար էին անոր սուրբ Նորհանց օրհնելը և Եպիսկոպոս Թոռնը և Պահանաները իրենց ուսոցը վրայ բառնալով նշանաւոր աշխարհի, թէ ինչպէս հին ժամանակի Կորջիացւոց քահանաները, Բրուստոյ տապանակը բառնալով Յորդանանէն կանցնէին, նոյնպէս հիմայ ալ Էջմիածնի Պահանայպետները, հին և նոր կտակարանաց մանանայէն կրող տապանակը, իրենց ուսոցը վրայ բառնալով բերին իր գերագահ սրբարանը։ Նոյնպէս և ամէն ազգաց Եպիսկոպոսներէն առնինք այն տեղ հաւաքուած էին, նոյն պաշտօնին կոչէին մասնակից ըլլալ և կը կատարէին, թէ Աստուածային խանդաղնութիւնը ներկէր, որ զլխաւոր մեծամեծ յաշխարհի և կենդանի առ Աստուած կերպով։

Աշտարակոց Պերճեր Ա. Բաբլանեան,
Երեւմեր շահնորական ատրք Էջմիածնի։

Գերմանիոյ փիլիսոփայն Պլատոնին շարժմունքը համբաւութիւն կարծելով, որմէ յանդիմանելու պէտ գնաց անոր նստելու խորդը կոխկռտելով ըսելով, "Այս հա կը կոխեմ Պլատոնին հպարտութիւնը". Պղատոնն ալ հեզաբար պատասխան տուաւ ըսել. "Այո, բայց ուրիշ մէկ հպարտութեամբ".

մէջ ցրուած՝ անկերծ զօրքերէն խառնակէն կերպով և կատարուելով երկրին ներսերը քաղաքացւոց՝ որ ծանօթաւորներէն հեռի ըլլան ։ Թէև որ քանի մը տարին սակաւին այս տարիներուն քանիերը շարունակուի, Պարսկաստանը իր ազատութիւնը վտանգի մէջ ձգել ու է և տակաւին ամբողջին գիրքին որոշ պիտի ըլլայ ։

Պարսից զօրքերը Թշնամու վիճակին մէջ են ։ Կովկասեան պաշտօնատարներ որ Թէրդանտօթման. ձիգ և Հնանակ զօրքերուն կրթութիւնը հոգ կը տանին ամէն յարմարին կարևորութիւնն կրթութիւնը Համառօտելու վրայօք ։ Այս պաշտօնատարները շատ անհաստատ վիճակի մէջ են, երկար ժամանակէ 'ի վեր ռոճիկնին չեն կրնար առնել, և Պարսկաց դաշնակը Համար, միայն Հաստատուած ամսականներուն մէկ մասը առնելու վարձքնանին կըլլայ ։ Օֆիցերներն ալ ուրիշ կանոնով չի ծնանելու Համար կրթութեան կանոններուն տեղեկութիւնը կը հնազանդին և միշտ փախչելու միջոցը փնտրելու եղեր են ։

Ձմեռական կղզիները շատ կառավարութիւններու տակ անցեր են ։ Երեք Հարիւր տարի առաջ Վենետիկեցւոց իշխանութեան տակը անցաւ, և երբ որ այս Հասարակապետութիւնը կործանեցաւ՝ զանազան ատեն Ռուսները, Գաղղիացիները և Անգղիացիները տիրեցին ։

Բայց 1815ին փարիզի մէջ եղած դաշնադրութիւնէն վերջ այս կղզիները ազատ իշխանութիւնը բռնացան Անգղիացւոց պաշտպանութեամբ, որուն Կոմսնէ բարձր վերակացուի տակմանով Անգղիացի Լորտմը կը նստի Գորֆուի մէջ, որ ներքին և արտաքին գործերը կարգի կը դնէ. նոյնպէս և ծովային և պաշտպանողներու կառավարութիւնները, և թէպէտ Յոնիական օրէնադրութիւնը տարբեր է, բայց այս կառավարիչը բացարձակապէս կը կառավարէ ։

Այս կղզիներուն Հիմնական բնակիչները և տարածութիւնը այսպէս կը Համրուին ։

	բնակիչ	տարածութիւն քառակուսի մղոն
Գորֆու	65,000	1076
Կէֆալոնիա	60,000	1620
Զանթա	38,000	560
Սանթամաւրա	17,300	525
Իթաքա և Կալամոն	10,000	332
Չերիկօ և փոքր Չերիկօ	9,000	450
Բաքսօ և Հին Բաքսօ	5,000	190
ընդ ամէնը	204,300	4,753

Եւրոպայի բոլոր Համերէն տարին 50,373,344 դանթար երկաթ կը Հանեն, որոնցմէ 29,632,500ը Մեծն Բրիտանիայէն, 6,763,900ը Գաղղիայէն, 3,820,192 Բուսաստանէն և 10,156,752 ուրիշ զանազան երկիրներէ ։

— Նարպէօն կայսեր պաշտօնական տարիքներուն Համար այսպէս կըսեն. 1769 օգոստոս 3ին ծնաւ, 1793ին Թուլոնի պաշարման Հնձերորդութեան զօրքերուն գլխաւորն եղաւ. 1794ին Իտալիայի Թնդանօթաձիգ զօրքերուն Հրամանատար եղաւ, 1797ին Իտալիայի բանակին գլխաւոր զօրապետ, 1798ին Եգիպտոսի պատերազմին գլխաւոր զօրապետ, 1799ին առաջին Հիւպատոս, 1800ին Մարենկոյի պատերազմին ետքը միանգամայն Հիւպատոս, 1804ին Գաղղիացւոց Թագաւոր եղաւ, 1815 յունիս 6ին Վաթերլոյի պատերազմին ետքը իշխանութենէն Հրաժարեցաւ, 1821 մայիս 5ին ալ՝ սուրբ Հեղինէ կղզին մէջ իր աքսորման ատենը մեռաւ ։

— Այս անգամ Հռչակաւոր ողապարիկ գանոնի ճարտարապետ Գ. Լ. Գրին իր 286երորդ օդագնացութիւնը ըրաւ ։ Լեհաստանի Թագաւոր նոյն աւարտէն ընկերութեամբ Լիպիոն աշտանին օդապարիկին մէջ մտաւ, և Վէբենին Հասնելէն (Չէրսէի մէջ) մինչև 7,500 ոտք բարձրութեան ելաւ ։ Ճանապարհորդները Չրձուղֆորտէն ետեւն մէկն հետի տեղ իջան, որ առանկով երեսունեօթն միլոն տեղ քալեցին ։

— Մոնիթէօր Պրուսակ բռնած օրագրէն Եգիպտոսին վրայ Հետևեալ առևտրական լուրերը քաղեցինք ։ Ալեքսանդրիայի նաւահանգստին 1842 թուին առևտրական գործողութեանց գումարը, թէ՛ գալու եկած և թէ՛ ներս մտած ապրանքներուն 106,945,000 ֆրանքի կը Հասնի. երբեք այս քաղաքի գործողութիւնները այս գումարին չի Հասեր էին ։

Երկու գլխաւոր պատճառ կրնայ ըլլալ Եգիպտական առևտուրին շարժման յառաջադիմութեանը, առաջինն է 1840ին պատերազմի երկիր վերջէն ետքը, Հաշտութեան և խաղաղութեան ապահովութիւնները. երկրորդ 1838ին դաշնադրութիւնը՝ որ Եւրոպական ապրանքներուն ազատ մուտքին Հրաման կուտայ ։

— Եւրոպայի օրագրին մէկը կըսէ թէ Պրուսիոյ իշխանուհին որ Կաղղիացւոց Թագաւորին որդին հետ ամուսնացաւ, ամուսնական դաշնադրութեամբ պարտաւորեցաւ բերել իր ամուսնոյն 1,000,000 ֆրանքի սակ, 180,000 ֆրանքի եկամուտ Պրուսիոյ կայսերական պարտաւորութեան 100ին 6 ով եղած Թղթով, սորա Կառաբինեի նաՀանգին մէջ 25 փարասախ երկիր իր իշխանութեան մնացեալ Հաւանած տեղէն. այս նաՀանգը որ բոլորովին ծովեզերեներու քաղէն, պատուական անտառներ և Հանքեր ունի. Իշխանուհին մինչև որ Հարսնութիւն 56,000 ֆրանքի եկամուտ ունի և 200,000 ֆրանքին ուրիշ անդամանդներ և զարդեր. Պրուսիոյ Կայսրը իր քրոջը կընծայէ 300,000 ֆրանք ամսին Համար. Պրուսիոյ Թագին իրաւունքը Թէպէտ Բրոլսուցայի Թագուհին իր անզաւակ քրոջը կիյնայ եթէ կայսրը և անոր ժառանգ Թագաւորին առանց յաջորդի մեռնին, բայց այս ժառանգութիւնը չի վերցներ է. այլ մօտէն՝ իշխանուհին ամուսինը ։ Այս պայմանը Իշխանուհին ամուսնութեան դաշնադրութեան մէջ դրուած է ։

Համբուրէն օգոստոս 13ին կը գրեն ։

Եւրոպայի փոշտին Սփրոսէն գործաւորներէն նաւաստիները կրթելու Համար գացեր էր. և մեր օրը ճանապարհ ելլալու և մեր կղզին շրջակայ տեղերունքը ժամ գալու Համար ։

Բալթիմոսի մէջ նորէն խառնակութիւններ ծագեցան. Ի. Մ. Համան փաշային բնակած իշխանը բանի որ Հասաւ, այս կղզին նեղութիւն կը կրէ. ուր առանձին իր իշխանութիւնը չի կրցաւ տալ. յետոյ պէտք է՛ որ մեր կառավարիչը տղայ միջոցներ գործքի դնելու և այս տարիներուն անկարգութիւններուն առջեւը առնելու, որոնք օրէ որ աւելնալու վրայ են. և կղզին Համեստ բնակիչներուն առաջին ցաւեր կը պատճառեն. բայց Համան փաշային քանի որ իր ձեռքին տակը մէկ կամ երկու պատերազմի արտաքինեմաց նաւեր չունենայ՝ բանմը չի կրնալու է ընել. վասն զի միայն Հրամաններով այն բազմութիւնը չարագործ անձերը չեն կրնար զսպել, որոնցմէ չատը Հելլենացիք պաշտպանութեան Թևոյթեր ունենալով. Բարեկամներուն օգնութեան ապաՀանդիսանքներէն ազատ կը կարծեն ։

ՆՈՐԵԿՏԻՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս շաբաթուան առևտուրին վրայ նշանակելու փոփոխութիւն չեղաւ, բայց միայն Թազին նոր Հանդը գալու սպասելով, այս ապրանքին վրայ եղած գործառնութիւնները աւելցեր են ։

Երէկ 34 բեռն եկաւ և իսկոյն ծախուեցաւ. Հինգերորդ 135 զաՀեկանի կանգառաչափ պարկ բռնած տեսակը, և 80 զաՀեկանի ալ շատ խառնած բռնածը ։ Մէթաեկեաւ կեղծ գնով կը ծախուէր, բայց արուեստաւոր քաղաքներ պաշտպանողները ասպարութեանցոյց պատկառելութիւն ունենալու օրուան եկած ապրանքը միայն իրենց գնոյ առնելու, անոր Համար վար գնեցին ։ Այսօր 58 բեռն գալով՝ Եւրոպայի Համար ծախուեցաւ 200էն մինչև 210 զաՀեկանի բառ տեսակին ։

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳԻՐՔ

ԾԱՌ

ԵՐԿՐԱՅԻՆ ՓԵՆՏԵՑԻՈՅ ՄԱՐԴԱՑ

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԵՒ ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԿԵՆԴՐՈՒԹԵԱՆԸ ՎՐԱՅ

ՏՊԵԱԼ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

1843.

Այս գրքիս աշխատասիրութիւնը, տէր Կարապետեան Պրուսայի պատուելի Յովհաննէս բազմահմուտ Մարգարեանի ծննդական մօտը աշխատելի պատուղն է, ուր՝ սուրբ գրոց և բնական ծնունդներ ապացոյցներով կը Հաստատէ, թէ՛ ինչպէս երեք տեսակ կրթութիւնները Աստուծոյ մեր նախաՀայրը կատարեալ ունէր՝ կատարեալ ամբողջութեամբ, որմէ և զաւակներուն ալ Հաղորդեր է ։ Գործոյն զօրութեան արժանաւորութիւնը՝ աղէկ նոյն իրքն գործոյն յայտ տալով՝ մեզ ալ գովաբանելու տեղի Թող չէ տար ։

գինն 8 ½ դրշ. է ։

Գնոց առնել ուզողը 'ի Պօլիս աստուածական ընկերութեան գրատունը կը գտնայ. Սկզբի Բրոգատանեայ ընկերութեան վերատեսուչ Խ. Յ. Մ. Էլիսէ Հոլմանսենին բնակարանը ։

Հիմա Հարը Թէպէտ Հրյա մեծամեծ փիլիսոփաներուն քաղաքական կրթութեան բռնած գիրքին Հայերէն Թարգմանութեան շարքը Հասարակ վերջը տպուած կայ, (որ նոյն Թարգմանութիւնն ալ Պատուելի Յովհաննէս Վարժապետին գովելի աշխատասիրութիւնն է) բայց գիտնական և Հասարակաց գիտնականի ըլլալուն Համար յառաջ ալ տպուեցաւ ։

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

11 Օգոստոս ։

Լոնտրա	109 ¾	109 ½
Փարիզ	171	170 ½
Վիէննա	444	443 ¾
Մարսիլիա	170	169
Թրիեստ	442	440
Օտեսա		
Լիվորնա	144	143

Զմիւռնիա 20 Օգոստոս ։

Լոնտրա	109	109 ¼
Փարիզ		
Մարսիլիա	168	169
Թրիեստ	440	443

ԶԱՐԻՖԵԱՆՑ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱՄԵԱՆՑ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ